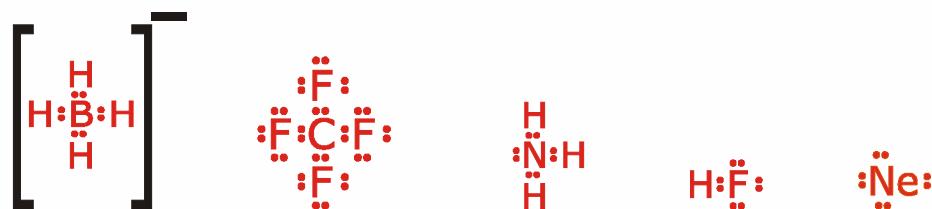

گونه های ناقص قاعده هشتایی

روش نمایش پیوند با قشرهای هشتایی کامل وسیله‌ای ساده جهت نمایش آرایش الکترونی

مولکولهای مولکولهای هشتایی کامل دهد که یک اتم (بغیر از هیدروژن) مایل به تشکیل پیوند جهت تشکیل

قشرهای هشتایی کامل است مثل:

در اینجا نیز مانند حالات قبل تعداد پیوندهای کوالانس ممکن بستگی به تعداد اوربیتالهای نیمه‌پر

دارد و چون بیش از چهار اوربیتال s و p وجود ندارد، ممکن است اوربیتالها نیمه‌پر باشند تعداد

الکترونهای ظرفیتی ماکزیمم برابر 4 است، لذا حداقل 4 پیوند کوالانس می‌تواند وجود داشته باشد یعنی

$8 = 4 \times 2$. این قاعده جهت عناصر واقع در تناوب دوم درست ولیکن در مورد عناصر دیگر همیشه

صادق نیست. به عنوان مثال فسفر با کلر دو ترکیب تشکیل می‌دهد، یعنی PCl_5 , PCl_3 ، اولی شبیه

NCl_3 یا NH_3 است و از قاعده هشتایی پیروی می‌کند. ولی در مولکول PCl_5 اتم فسفر به وسیله ده

الکtron احاطه شده است. اگرچه این ترکیب از قاعده هشتایی تبعیت نمی‌کند ولی می‌توان تشکیل آن

را بر حسب تعداد الکترونهای نیمه‌پر ظرفیتی توجیه کرد.

آرایش طبیعی الکترونها در فسفور به صورت $3s^2, 3p_x^1, 3p_y^1, 3p_z^1$ است ولی انرژی

اوربیتالهای $3d$ به مقدار جزئی بیشتر از اوربیتالهای $3p$ می‌باشد. به علت جزئی بودن اختلاف انرژی این

اوربیتالها می‌توان تصور کرد که تعداد اوربیتالهای نیمه‌پر ظرفیتی اتم فسفور پنج است یعنی:

SF_4, SF_6 مولکولهای نیز از قاعده هشتایی تبعیت نمی‌کنند، ولی می‌توان

تشکیل آنها را به صورت فوق تفسیر کرد. آرایش طبیعی گوگرد عبارتست از:

CS_2 و $3p_x^2, 3p_y^1, 3p_z^1$ که با این آرایش ترکیبات طبیعی H_2S را تولید می‌نماید ولی اتم گوگرد

می‌تواند چهار اوربیتال ظرفیتی دارا شود، که آرایش الکترونی آن به صورت زیر است:

$3s^2, 3p_x^1, 3p_y^1, 3p_z^1, 3d^1$

و یا شش اوربیتال ظرفیتی به صورت $3s^1, 3p_x^1, 3p_y^1, 3p_z^1, 3d^1, 3d^1$ دارد. به کمک این دو آرایش

می‌توان تشکیل SF_4 و SF_6 را توجیه نمود. به هر حال متوجه شدیم که فرمول ترکیباتی نظیر

HF, NH_3, H_2O بستگی به تعداد الکترونها در فرمول ترکیباتی ندارد

تعداد پیوندهای کوالانسی است که عنصر می‌تواند دارا شود. ولی برای توجیه فرمول ترکیبات

باید گفت که، تعداد پیوندهای کوالانس میسر، بستگی دارد به تعداد

اوربیتالهای نیمه‌پر که عنصر می‌تواند داشته باشد. اگرچه این قاعده اجازه می‌دهد که تعداد پیوندهای

کوالانس ممکن یک عنصر را تفسیر کرد ولی نباید فراموش کنیم، که دلیل اصلی تشکیل پیوند رسیدن

به انرژی پائین است.